TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

Dnro 1643/93/23

21.2.2023

Hallintovaliokunta

HaV@eduskunta.fi

Hallintovaliokunta keskiviikko 22.2.2023 / U 98/2022 vp / Asiantuntijapyyntö

Apulaistietosuojavaltuutetun lausunto valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle U 98/2022 vp

Asia

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt tietosuojavaltuutetun toimistolta lausuntoa valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle, joka koskee komission ehdotusta (COM(2022) 720 final) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi toimenpiteistä julkisen sektorin yhteentoimivuuden korkean tason saavuttamiseksi unionissa (Yhteentoimiva Eurooppa -säädös). Apulaistietosuojavaltuutettu kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa.

Komission ehdotuksessa esitetään julkisten palveluiden tarjoamisen ja hallinnoinnin unionin laajuisen yhteentoimivuuden kehittämistä muun muassa perustamalla Yhteentoimiva Eurooppa -lautakunta, joka voi ehdottaa komissiolle innovaatiotoimia ja yhteentoimivuutta edistäviä hankkeita ja yhteentoimivuusratkaisuja.

Lisäksi ehdotuksessa luodaan puitteet sääntelyn testiympäristöjen rakentamiselle, joissa innovatiivisia yhteentoimivuusratkaisuja voidaan kehittää ja testata ennen käyttöönottoa. Asetuksen tarkoituksena on luoda oikeusperusta henkilötietojen käsittelylle sääntelyn testiympäristössä.

Henkilötietojen käsittelyä koskeva sääntely

Komission ehdotuksen resitaalin 27 mukaan asetuksen tarkoituksena on luoda oikeusperusta muihin tarkoituksiin kerättyjen henkilötietojen käsittelylle tiettyjen yleisen edun mukaisten yhteentoimivuusratkaisujen kehittämiseksi sääntelyn testiympäristössä. Ehdotuksen 12 artiklassa säädettäisiin sääntelyn testiympäristössä tapahtuvan henkilötietojen käsittelyn edellytyksistä.

Testiympäristössä tapahtuvan rajat ylittävän henkilötietojen käsittelyn reunaehtoja koskeva sääntely olisi tarkentavaa ja täydentävää suhteessa yleiseen tietosuoja-asetukseen (EU) 2016/679 ja ns. toimielinten tietosuoja-asetukseen (EU) 2018/1795. Komission ehdotuksen mukaan henkilötietojen käsittelyä koskevilla säännöksillä pyritään varmistamaan, että rajat ylittävien palveluiden kehittämisessä ennaltaehkäistään ja havaitaan henkilöiden tietosuojan vaarantuminen ja reagoidaan niihin oikea-aikaisesti.

Apulaistietosuojavaltuutettu pitää kannatettavana ja tärkeänä ehdotuksen tavoitetta luoda oikeusperusta henkilötietojen käsittelylle sääntelyn testiympäristössä ja ennalta ehkäistä tietosuojaan liittyviä riskejä. Asian jatkovalmistelussa tulee kuitenkin vielä tarkentaa henkilötietojen käsittelyä koskevaa sääntelyä ja varmistaa, että yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 4 kohdan edellytykset alun perin muihin tarkoituksiin kerättyjen tietojen käsittelylle täyttyvät. Komission ehdotuksen perusteella jää osin

epäselväksi, onko asetuksen sääntelyn tarkoitus olla yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 4 kohdassa tarkoitettua unionin oikeutta, joka muodostaa demokraattisessa yhteiskunnassa välttämättömän ja oikeasuhtaisen toimenpiteen yleisen tietosuoja-asetuksen 23 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden turvaamiseksi. Komission ehdotuksessa ei ole yksilöity, mistä mainitun artiklan tavoitteesta asiassa olisi kyse. Jatkovalmistelussa on tärkeää huolehtia siitä, että testiympäristölle sallittavat poikkeukset määritellään tarkkarajaisesti. Komission ehdotuksesta ei myöskään ilmene, minkä tyyppisiä henkilötietoja sääntelyn testiympäristössä voitaisiin käsitellä ja sisältyisikö tietoihin esimerkiksi erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja. Asian jatkovalmistelussa tulee varmistaa ehdotettavan sääntelyn yhteensopivuus voimassa olevan EU:n tietosuojasääntelyn kanssa, mikä on todettu myös kirjelmässä valtioneuvoston kantana. Apulaistietosuojavaltuutettu yhtyy valtioneuvoston kantaan näiltä osin.

Vaikutukset tietosuojaviranomaisten toimintaan

Komission ehdotuksen 11 artiklan 2 kohdan mukaan henkilötietojen käsittelyä sisältäviä testiympäristöjä olisi ylläpidettävä asiaankuuluvien kansallisten viranomaisten valvonnassa. Ehdotuksen 12 artiklan 1 kohdan mukaan testiympäristöön osallistuvien julkisen sektorin elinten on varmistettava, että muun muassa kansalliset tietosuojaviranomaiset ovat mukana sääntelyn testiympäristön toiminnassa, artiklan 2 kohdan mukaisesti pisimmillään kolmen vuoden ajan. Tietosuojaviranomaisen olisi myös osallistujien laatiman suunnitelman mukaisesti tuotettava testiympäristölle ohjeistusta. Henkilötietojen käsittelyyn liittyvä valvottava toiminta ei 12 artiklan 6 kohdan h alakohdan mukaan myöskään välttämättä päättyisi testiympäristön purkamiseen.

Tietosuojaviranomaisen osallistuminen sääntelyn testiympäristöön ei ehdotuksen mukaan saa vaikuttaa viranomaisen valvontavaltuuksiin ja korjaavia toimenpiteitä koskeviin oikeuksiin. Samanaikaisesti ehdotus luo kuitenkin poikkeuksen henkilötietojen käsittelyä koskevaan sääntelyyn mahdollistamalla yleisen tietosuoja-asetuksen kanssa epäyhteensopivan henkilötietojen rajat ylittävän käsittelyn ehdotuksessa tarkoitetuin säännöin.

Komission luvalla pystytettyihin sääntelyn testiympäristöihin osallistuminen edellyttää tietosuojaviranomaiselta uudenlaista osaamista ja toimintaa. Ohjeistuksen antaminen sanotussa ympäristössä edellyttää, että tietosuojaviranomainen perehtyy pintapuoleista tarkastelua syvemmin testattaviin järjestelmiin. Tämä edellyttää asianmukaista resursointia tehtävään. Alustavan arvion mukaan asetuksesta seuraava uusi tehtävä edellyttäisi tietosuojavaltuutetun toimistolle 2 henkilötyövuoden lisäresursointia.

Apulaistietosuojavaltuutettu pitää tärkeänä, että asian jatkovalmistelussa kiinnitetään huomiota siihen, että asetuksen tietosuojaviranomaisille asettamat tehtävät ovat sopusoinnussa tietosuojaviranomaisille yleisestä tietosuoja-asetuksesta tulevan toimivallan kanssa ja että tietosuojaviranomaisille ei muodostu keskenään epäjohdonmukaisia tehtäviä. Myös kirjelmässä on todettu valtioneuvoston kantana tarve selkeyttää valvovien viranomaisten roolia. Apulaistietosuojavaltuutettu yhtyy valtioneuvoston kantaan näiltä osin.

Apulaistietosuojavaltuutettu Pihamaa Heljä-Tuulia 912487203

Tarkastaja Särkkä Emma 91291774X

Asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti. Allekirjoitusten oikeellisuuden voi tarvittaessa tarkistaa tietosuojavaltuutetun toimiston kirjaamosta.

Jakelu

Hallintovaliokunta

Tietosuojavaltuutetun toimiston yhteystiedot

Postiosoite: PL 800, 00531 Helsinki

Sähköposti: tietosuoja@om.fi

Puhelinvaihde: 029 566 6700

Verkkosivut: www.tietosuoja.fi